

---

ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროში 2014 წლის 5 მარტს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე:

**„საქართველო და მისი ევროპული მომავალი: საით მიემართება აღმოსავლური პარტნიორობა?“**

---

**ძირითადი მომხსენებლები:**

მარილუიზე ბეკი - გერმანიის ბუნდესტაგის წევრი, ფრაქცია კავშირი 90/მწვანეები;

ალექსი პეტრიაშვილი - ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრი;

ეკა სირაძე-დელონე - საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი საფრანგეთში

---

**მოდერატორი: თამარ გურჩიანი, იურისტი**

---

**თამარ გურჩიანი** - მოგესალმებით. სასიამოვნოა, რომ საქართველოს ევროპულ მომავალზე სასაუბროდ ამდენი ადამიანი მოვიდა. ასევე ძალიან მიხარია, რომ ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის დისკუსიას აქვს პატივი ასეთი მნიშვნელოვანი სტუმრები ჰყავდეს. პატივი გვაქვს ვუმასპინძლოთ ქალბატონ მარილუიზე ბეკს, რომელიც გახლავთ გერმანიის ბუნდესტაგის წევრი, მწვანეთა პარტიის წევრი. ჩვენთან ასევე იმყოფება სტუმრად ქალბატონი ეკა სირამე-დელიონე, საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი საფრანგეთში და ბატონი ალექსი პეტრიაშვილი, ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრი. შეგახსენებთ დისკუსიის ფორმატს. თითოეულ მომხსენებელს სასაუბროდ მიეცემა 15 წუთი, რის შემდეგაც უკვე ყველას მოგეცემათ საშუალება დასვით კითხვები ან გამოთქვათ საკუთარი მოსაზრებები.

ყველას კარგად მოგეხსენებათ, რაც ხდება უკრაინაში. უკრაინა და საქართველო, როგორც ჩვენთან უყვართ ხოლმე თქმა, მეგობარი სახელმწიფოები არიან. უკრაინა და საქართველო იზიარებენ არა მარტო წარსულს, არამედ მომავალ ხვედრსაც, ამიტომ ჩვენში განსაკუთრებულად მტკივნეულად აღიქმება ყოველივე ის, რაც ხდება უკრაინაში. მოვლენებმა, მოგეხსენებათ კიევიდან ყირიმამდე გადაინაცვლა. ალბათ ბევრმა თქვენგანმა იცით, რომ გუშინ საქართველოში გახლდათ გაფართოებისა და სამეზობლო პოლიტიკის საკითხებში ევროკავშირის უმაღლესი კომისარი შტეფან ფულე, რომელმაც თავის გამოსვლაში აღნიშნა, რომ ევრომდიდანი არ ყოფილა მხოლოდ ევროკავშირთან სავაჭრო ურთიერთობების შესახებ, ის უფრო მეტი იყო ვიდრე “ასოცირების ხელშეკრულებისა” და “ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების” ხელმოწერის საკითხი, რომელიც როგორც პერსპექტივა, იმედი მაქვს უახლოეს მომავალში საქართველოსაც ელის.

უკრაინაშიც და საქართველოშიც ეს საკითხები კარგა ხანია გაცდა ევროკავშირთან “ასოცირების ხელშეკრულების” დადების თემას. ეს უფრო არის ევროპის და არა ევროკავშირის შესახებ, უფრო არის ევროპული ღირებულებებისათვის ბრძოლა, ვიდრე სამართლიანი ვაჭრობისა და ეკონომიკური კეთილდღეობისათვის. მე არ გახლავართ პოლიტიკოსი და პოლიტიკორექტულობას ამ დარბაზში ჩემგან ალბათ არავინ ელის, სიმართლე გითხრათ, შტეფან ფულესგან რიგიდული დიქოტომიის დაყენებამ, რომ ერთი მხრივ არის ევროპული ღირებულებები და მეორე მხრივ ქართული ტრადიციები, რაზეც მან გუშინდელ შეხვედრებზე ისაუბრა, ცოტა დამაბნია. ვფიქრობ, ეს ისეთი საკითხია, რაზეც ვისურვებდი, დღეს ჩვენმა სტუმრებმა პასუხი გაცენ. მართლაც ასე დიქოტომიურად დგას თუ არა საკითხი, შეიძლება თუ არა გახდეს ევროპა, როდესაც არა ხარ ევროპა. მე მგონი ეს შეუძლებელია.

ბატონი ალექსი პეტრიაშვილი ალბათ სახელმწიფოს ხედვაზე ისაუბრებს. მინდა გაგახსენოთ, რომ ჩვენი ყოფილი პრემიერ-მინისტრი არ გამორიცხავდა საქართველოს “ევრაზიულ კავშირში” გაწევრიანების პერსპექტივას. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, რომელთან ვიზიტითაც გუშინ შტეფან ფულეც კი იმყოფებოდა, თავის გუშინდელ განცხადებაში აღნიშნა, რომ ევროპულ სტრუქტურებთან ინტეგრაცია არ გამორიცხავს შემდგომში სხვა ორგანიზაციებში გაწევრიანებას. ზუსტად არ ვიცი რას გულისხმობდა კათოლიკოს-პატრიარქი, მაგრამ ზუსტად ვიცი რას გულისხმობდა ყოფილი პრემიერი ბიძინა ივანიშვილი, რომელსაც დღესაც დიდი გავლენა აქვს. ის

გულისხმობდა ევრაზიის საბაჟო კავშირს, რომელიც არ ეხება ღირებულებებს, ეს უფრო არის უტილიტარული ეკონომიკური კავშირი, რომელიც რაღაც ინტერესებზეა დაფუძნებული. ბატონი ალექსი პეტრიაშვილი, იმედი მაქვს, რომ დაგვარწმუნებს იმაში, რომ მთავრობის წევრების ან გავლენიანი პირების მხრიდან ევრაზიის საბაჟო კავშირზე საუბარი სრულიად არასერიოზულია.

ყველას გვახსოვს რა ხდებოდა 2008 წელს საქართველოში და როგორი სრული მხარდაჭერა გვქონდა საფრანგეთის მთავრობისგან. პირადად მე ვერ წარმომიდგენია რომ არა პრეზიდენტ სარკოზის ეფექტური ჩარევა, როგორ განვითარდებოდა ჩვენი ქვეყნის ბედ-იღბალი. საფრანგეთი ახლაც აქტიურად არის ჩართული ყირიმთან დაკავშირებულ მოლაპარაკებებში და იმედი მაქვს ქალბატონი ეკა სირამე-დელონე სწორედ საფრანგეთის სახელმწიფოს პერსპექტივიდან იმსჯელებს უკრაინისა და საქართველოს პრობლემებზე.

მინდა ვისაუბროთ რუსეთზე და უსაფრთხოების საკითხებზეც. იმედი მაქვს ჩვენი სტუმრები ამ საკითხებზეც გაამახვილებენ ყურადღებას. ბოლო დღეებმა მგონი ყველა დაარწმუნა იმაში, რომ რუსეთის, როგორც სახელმწიფოს მოქმედებების ლოგიკური წესებით ახსნა და რაციონალიზაცია რიგითი მოქალაქისთვის ძალიან ძნელია. ამ სახელმწიფოს მართლაც შეუძლია ერთ ღამეში შეცვალოს უსაფრთხოების ბალანსი და ეს გახდეს პრობლემა არა მხოლოდ ჩვენი რეგიონისთვის, არამედ მთელი ევროპისთვის.

კარგად ვიცი თუნდაც მხოლოდ გერმანიის პრეზიდენტის გამოსვლა რად ღირს მიუხეხნის უსაფრთხოების კონფერენციაზე, სადაც ის გერმანიის პროაქტიულ როლზე საუბრობს, რაც ჩემი აზრით სრულიად ახალი სიტყვაა და შესაძლოა ბევრი სკეპტიკოსისთვის გერმანიის მხრიდან სრულიად ახალ მიდგომად აღიქმებოდეს. მაგრამ ამავე დროს რადგან კრიტიკოსებზე ვსაუბრობთ, ერთი ციტატა მინდა მოვიყვანო პოლონელი პუბლიცისტის, ცეზარი მიჩალსკის სიტყვებიდან. მან გერმანია შეადარა ატომურ ელექტროსადგურს, ანუ როდესაც ის სრულფასოვნად ოპერირებს, ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ ენერჯიას აწვდის ევროპას, მაგრამ ამ ელექტროსადგურს როგორც კი უმუხთლებს უსაფრთხოების სისტემა, ეს დიდი ენერჯია შეიძლება დექსტრუქციულ ძალად გადაიქცეს. ეს მეტაფორა ბუნებრივია შეიძლება ბოლომდე რელევანტური არ იყოს, მაგრამ რა შიშები და ინტერესები აქვს გერმანიას “აღმოსავლეთ პარტნიორობაში” შემავალ ქვეყნებთან ან ევროკავშირის გაფართოებასთან დაკავშირებით, ან იმ კონტექსტში, რასაც აყალიბებს რუსეთი. ვიცი, რომ ეს ძალიან რთული კითხვებია და შეუძლებელია საათნახევარში ყველა ამ კითხვას გაეცეს პასუხი, მაგრამ ეს არის მიზეზი, რატომაც ვიმყოფებით დღეს აქ.

ვფიქრობ, თუ ჯერ პატონი ალექსი ისაუბრებს ქართულ პერსპექტივაზე და შემდეგ ქალბატონი მარილუიზე, კარგი თანმიმდევრობა იქნება.

**ალექსი პეტრიაშვილი** - მოგესალმებით. დიდი მადლობა მოწვევისთვის. დიდი პატივია ჩემთვის ჰაინრიხ ბოლის ფონდში თქვენთან ერთად ვიმსჯელო და მიმოვიხილო ის პერსპექტივები და გამოწვევები, რომელიც არსებობს საქართველოს წინაშე ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის თვალსაზრისით, ასევე უკრაინაში მიმდინარე სამხედრო აგრესიის განხორციელების კონტექსტში. მინდა მივესალმო ჩვენს სტუმარს, ქალბატონ ბეკს, რომელთანაც დღეს ძალიან საინტერესო, ძალიან შინაარსიანი და გულწრფელი საუბარი გვქონდა. ძალიან საინტერესო იყო მისი ანალიზი და შეფასებები.

თქვენთან მოვედი, რათა განვიხილოთ რა არის ჩვენი უპირატესობები, ჩვენი ძირითადი დაბრკოლებები, როგორ შეიძლება განვითარდეს მოვლენები უკრაინის მიმართ განხორციელებული სამხედრო აგრესიის კონტექსტში, რა რეაქციები შეიძლება იყოს ახლო მომავალში რუსეთის მხრიდან და რა მოლოდინები შეიძლება გვქონდეს ევროკავშირის, ამერიკის შეერთებული შტატების, ევროკავშირის ცალკეული წევრი სახელმწიფოების მხრიდან, ვინაიდან ძალიან სწრაფად ვუახლოვდებით “ასოცირების შეთანხმების” ხელმოწერას და ნატო-ს სამიტს სექტემბერში, ძალიან ბევრი მოვლენაა გადაჯაჭვული ერთმანეთზე იმ დროს, როდესაც ტემპერატურა რეგიონში და არა მარტო რეგიონში ძალიან მაღალია.

დავიწყებ შტეფან ფულეს ძალიან მნიშვნელოვანი გზავნილით, რომელიც მან მიუწახინის კონფერენციაზე გააჟღერა. ის ეხებოდა ევროპული პერსპექტივის გაჩენას იმ სახელმწიფოებისთვის, რომლებიც ისწრაფიან ევროპაში ინტეგრაციისკენ და რომლებსაც მიზნად მტკიცედ აქვთ დასახული ევროპაში სრულფასოვანი ინტეგრირება. “ასოცირების შეთანხმება” არ წარმოადგენს გარანტირებულ ნაბიჯს და აუცილებელ საფეხურს ევროკავშირში წევრობის თაობაზე მოლაპარაკებების დაწყებისთვის. “ასოცირების შეთანხმება” არის ძალიან წინგადადგმული ნაბიჯი ევროპასთან პოლიტიკური დაახლოებისა და ეკონომიკური ინტეგრაციის თვალსაზრისით. “ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება” გვამლევს შესაძლებლობას ქართული პროდუქცია შევიდეს 500 მილიონიან ბაზარზე. ის არის კარგი საფუძველი იმისათვის, რომ საერთაშორისო საინვესტიციო სამყარო უფრო მეტი ყურადღებით და ინტერესით ამოქმედდეს საქართველოში, მაგრამ რა თქმა უნდა ეს არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ ჩვენ ევროკავშირის სრულფასოვან წევრობაზე ვისაუბროთ.

ძალიან მნიშვნელოვანია და ობიექტურად უნდა ვთქვათ, რომ უკრაინასთან მიმართებით განვითარებულმა მოვლენებმა გააჩინა, გაამყარა და გაამდიდრა ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში მოსაზრება, რომ გვირახის ბოლოს ამ ქვეყნებს უნდა ჰქონდეთ სინათლის დანახვის პერსპექტივა. ევროპარლამენტის მიერ უკრაინასთან მიმართებით მიღებული გადაწყვეტილება, რომ “ასოცირების შეთანხმება” არ არის საბოლოო და ერთადერთი მიზანი ევროკავშირისა და უკრაინას შორის თანამშრომლობის კონტექსტში, ძალიან მნიშვნელოვანი გზავნილია და ამ გზავნილზე დაყრდნობით საქართველოც ძალიან ინტენსიურად მუშაობს თავის ევროპულ პარტნიორობთან. ევროკავშირში საქართველოს ინტეგრაციას, ევროკავშირთან “ასოცირების შეთანხმების” ხელმოწერის დაჩქარებას და ვიზის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმის დროულად დასრულებას მხარს უჭერს არა მხოლოდ ევროკავშირი, არამედ ამერიკის შეერთებული შტატებიც. ეს ყველაფერი იმიტომ ხდება, რომ რუსეთის მხრიდან მზარდი ზეწოლა საქართველოს მიმართაც სახეზეა. სოჭის ოლიმპიადის მეორე დღეს ისევ დაიწყო მავთულხლართების გაბმა საოკუპაციო ზოლის გასწვრივ და ეს პროცესი ამ პერიოდშიც გრძელდება, მაშინ როცა მთელი მსოფლიოს ყურადღება უკრაინაში მიმდინარე სამხედრო აგრესიისკენ არის მიმართული.

ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს საკითხი დღის წესრიგში იყოს ძალიან მაღლა. უკრაინასთან ერთობლივ კონტექსტში საქართველოს და მოლდოვას საკითხის განხილვა მიმდინარეობს ყველა მაღალი და უმაღლესი დონის შეხვედრაზე როგორც ევროკავშირის შიგნით, ისე ევროკავშირისა და რუსეთს შორის. მხარდაჭერის ღია პოლიტიკური განცხადებები ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ მიგვაჩნია, რომ ახლა

მოქმედების დროა. მოქმედების, რომელიც საქართველოს გაუხსნის ევროპულ პერსპექტივას და რომელიც საქართველოსთვის მიიღებს იმ გადაწყვეტილებას ნატო-ში ინტეგრაციის კუთხით, რომელიც რეალურად შეცვლის თამაშს ჩვენს რეგიონში და საქართველოსთან მიმართებით. რთულია ჩვენი პარტნიორების დარწმუნება, რომ სწორედ ასეთი ტიპის გაბედული გადაწყვეტილება იქნება რუსეთისთვის რეალური გზავნილი ევროკავშირის, ევროატლანტიკური თანამეგობრობის მხრიდან. მაგრამ ჩვენ ცდას არ ვაკლებთ.

საერთაშორისო თანამეგობრობაში უკრაინის მოვლენების განვითარების შემდეგ როგორც ევროკავშირში ისე ნატო-ში საქართველოს ინტეგრაციის დაჩქარების მხარდამჭერთა რიცხვი, სკეპტიკოსებიდან მხარდამჭერების ბანაკში გადმომსვლელთა რიცხვი რადიკალურად გაიზარდა, რაც კარგი სიახლეა, მაგრამ რჩება ცალკეული გავლენიანი და ძლიერი წევრები, რომლებიც ჯერ კიდევ არიან ბალანსის, რეგიონული ურთიერთობების და სირთულეების თავიდან აცილების მომხრეები.

მცირე რეპლიკას გავაკეთებ ქალბატონი თამარის ნათქვამზე. ეს არის ბატონი ბიძინას მიერ რიტორიკულად დასმული შეკითხვის, რომ რატომაც არ უნდა შევისწავლოთ “ევრაზიული კავშირის” პერსპექტივები და შესაძლებლობები, არასწორი ციტირება. მას არასდროს გამოუთქვამს სურვილი და მით უმეტეს მტკიცება იმის თაობაზე, რომ საქართველო შეიძლება გაწევრიანდეს “ევრაზიულ კავშირში”, იმიტომ რომ მას ყოველთვის პრინციპულად ჰქონდა პოზიცია დაფიქსირებული საქართველოს ევროპულ და ევროატლანტიკურ სრულფასოვან ინტეგრაციასთან დაკავშირებით. მე მგონია, რომ საქართველოს ახლანდელი პრემიერ-მინისტრი, ბატონი ირაკლი ღარიბაშვილის ბრიუსელში, ვაშინგტონში და სხვაგან განხორციელებული ვიზიტების შემდეგ “ევრაზიული კავშირის” განხილვაც კი უბრალოდ დროს წაგვართმევს. იმიტომ რომ ეს არის ვლადიმერ პუტინის მხრიდან საბჭოთა კავშირის რეინკარნაციის მცდელობა. ეს იქნება წარუმატებელი მცდელობა. არსებობს “საბაჟო კავშირი”, რომელიც მომავალში უნდა გარდაიქმნას “ევრაზიულ კავშირად”, მაგრამ მოგეხსენებათ უკრაინაში მიმდინარე პროცესები, საქართველოში “ასოცირების შეთანხმების” ხელმოწერის შემდეგ განვითარებული პროცესები, ასევე იმედი მაქვს, რომ მოლდოვა შეძლებს თავისი ამოცანის ბოლომდე მიყვანას, ვინაიდან იქ განწყობა გაცილებით განსხვავებულია, პოლიტიკური განლაგებაც სამწუხაროდ ძალიან არასახარბიელოა. “კომუნისტური პარტია” სარგებლობს გაცილებით დიდი პოპულარობით ვიდრე მოქმედი მმართველი კოალიცია და მათ არჩევნებამდე უნდა მოასწრონ ხელმოწერა, რატიფიცირება, რათა ეს პროცესი შეუქცევადი გახდეს. საქართველოში საბედნიეროდ განსხვავებული დამოკიდებულებაა. ეს არის 85%-იანი მხარდაჭერა ევროკავშირში ინტეგრაციის და 80%-ზე მეტი ნატო-ში ინტეგრაციის კუთხით.

მოხარული ვარ, რომ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს არ დასჭირდა ევროკომისრის დარწმუნება იმაში, რომ საქართველო აუცილებლად უნდა გახდეს ევროკავშირის წევრი. ეს იყო ძალიან მნიშვნელოვანი განცხადება. დიდი იმედი მაქვს, რომ მრევლი დიდი გულისყურით და დაბეჯითებით შეისწავლის ამ განცხადებას და კარგად დაიმახსოვრებს და სამღვდლოება ასევე მიაწვდის მრევლს ქადაგებებში პატრიარქის ამ განცხადებას.

ასევე ერთმნიშვნელოვნად მინდა აღვნიშნო შტეფან ფულეს მიერ გაკეთებული განცხადების შესახებ, რომ ეს არ არის არჩევანი ბრიუსელსა და მოსკოვს შორის. სხვათაშორის გუშინ ეს ძალიან საინტერესოდ ახსნა მიხეილ თავხელიძემ, რომ ეს არ არის

არჩევანი ბრიუსელის “ოპკომსა” და მოსკოვის “ოპკომს” შორის. საინტერესო ფორმულირება იყო, იმიტომ რომ ბრიუსელთან, აბსოლუტურად მართებულად ბრძანეთ, ევროკავშირში საქართველოს ინტეგრაცია განპირობებულია პირველ რიგში ღირებულებითი თანხვედრით, ჩვენი ნებით, რომ ეს ღირებულებები იყოს და არის ერთიანი, საერთო, ფასეულობათა სისტემა არის საერთო. ამიტომაც კითხვის ნიშნის ქვეშ არ დგება ჩვენი ევროპელობა. ბევრი რამ არის ღირებული ჩვენს ქვეყანაში ისეთი, რაც ასევე ღირებულია ევროპისთვის, არავინ ითხოვს ჩვენს ტრადიციებზე უარის თქმას, ევროკავშირის წევრ ყველა ქვეყანას აქვს ძალიან ძლიერი ტრადიციები, ისტორია და კულტურა და არავინ ამბობს უარს მათზე ევროკავშირში ინტეგრაციის საფასურად. ისინი არიან ძლიერი მოქმედი წევრები და აქვთ ძლიერი ისტორიული და კულტურული ფესვები და წარსული. მე მგონი შეცდომაში შეყვანა და დანაშაულია, როდესაც დგება საკითხი, სავალდებულოა თუ არა ერთსქესიანთა ქორწინების დარეგისტრირებაზე თანხმობა, რათა გადავდგათ შემდგომი ნაბიჯები ევროკავშირის მიმართულებით. ეს არის აბსოლუტური დეზინფორმაცია და ტყუილი და უარყო ევროკომისარმა ფულემაც და იმედი მაქვს, რომ როგორც საშობაო ეპისტოლეში მოხვდა ევროკავშირის დელეგაციის ხელმძღვანელი ბატონი ფილიპ დიმიტროვი, ისე გაჟღერდება ბატონი ფულეს გვარიც მომავალში ასეთივე მნიშვნელობის დოკუმენტში ან განცხადებაში.

მინდა დაგარწმუნოთ, რომ საქართველოს ხელისუფლება არაფრის დიდებით, არავითარ საფასურად არ გადაუხვევს მისი ევროპული და ევროატლანტიკური არჩევანიდან. ჩვენ ყველა ერთად ძალიან მალე ვიზიემებთ საქართველოს ევროკავშირთან “ასოცირების შეთანხმების” ხელმოწერას, რომლის შემდეგაც რამოდენიმე თვეში ძალაში შევა ამ შეთანხმების დიდი ნაწილი. უკვე დასასრულს უახლოვდება მოლაპარაკებები ასოცირების დღის წესრიგზე, რომელიც არის წინასწარი სამოქმედო გეგმა “ასოცირების შეთანხმების” აღსრულებისთვის. “ასოცირების შეთანხმება” არის საქართველოს ევროპეიზაციის და მოდერნიზაციის გეგმა და ის ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესია. როგორც ევროკავშირში ისე ნატო-ში ინტეგრაცია არის საქართველოს გრძელვადიანი უსაფრთხოების, სტაბილურობის და დემოკრატიული განვითარების გარანტია.

**თამარ გურჩიანი** - საინტერესოა ქალბატონი მარილუიზე იზიარებს თუ არა ამ ოპტიმიზმს საქართველოს ევროინტეგრაციის პერსპექტივებთან დაკავშირებით. ბატონი შტეფან ფულეც ამბობდა, რომ “ასოცირების ხელშეკრულება” გრძელვადიანი ინვესტიციაა და არ არის მოკლევადიან შედეგზე გათვლილი და რასაკვირველია ეს სწორია, მაგრამ ვიცი, რომ თქვენ აღმოსავლეთ ევროპულ ქვეყნებში მუშაობის დიდი გამოცდილება გაქვთ, დარწმუნებული ვარ, თვალყურს ადევნებდით მოლდოვაში მიმდინარე პროცესებს და იმ საკითხებთან ერთად, რაზეც დასაწყისში ვისაუბრე უსაფრთხოების, რუსეთის ინტერესების და “აღმოსავლეთ პარტნიორობასთან” და ევროკავშირის გაფართოებასთან დაკავშირებით გერმანიის პოლიტიკის სახით, თუ შეგიძლიათ ამაზეც რომ ისაუბროთ, ჩვენი ოპტიმიზმი გადაჭარბებული ხომ არ არის? რას გეუბნებათ თქვენი გამოცდილება?

**მარილუიზე ბევი** - ბოლო ხანებში გახლდით კიევში, ბოსნიაში. ახლა საქართველოში ვიმყოფები. ნამდვილად არის მოძრაობა, რომელიც ალბათ უფრო სწრაფად ვითარდება, ვიდრე პოლიტიკურ ელიტაში. ჩემი მოგზაურობა კიევიდან დავიწყე. არ ვიცი რამდენად

დეტალურად იცნობთ ამ მოვლენებს. იყო ახალგაზრდა ჟურნალისტი, ლტოლვილი ავღანეთიდან, რომელმაც მას შემდეგ რაც იანუკოვიჩმა უარი განაცხადა “ასოცირების შეთანხმების” ხელმოწერაზე, თავისი facebook-ი გამოიყენა და თქვა, როგორ ფიქრობთ, ეს ჩვენთვის მისაღები უნდა იყოს? არაფერი უნდა გავაკეთოთ? მოდით შევხვდეთ ევრომედიდანზე. ასე, ინტერნეტკომუნიკაციიდან დაიწყო ეს ყველაფერი, ძალიან არაოფიციალურად, ძალიან სწრაფად. ერთმანეთს უკავშირდებოდნენ ადამიანები, რომლებსაც შესაძლოა არც კი სცნობოდათ ერთმანეთი. მაგრამ სწორედ ეს ადამიანები შეხვდნენ ერთმანეთს მედიანზე. თავიდან რამდენიმე ასეული ადამიანი იყო. ეს იყო ევროპის მხარდამჭერი მოძრაობა და როგორც კი ამ ადამიანებს საშინლად გაუსწორდნენ უსაფრთხოების წარმომადგენლები, ყველაფერი შეიცვალა.

კიევში ერთ ხნიერ ქალბატონს ვესაუბრე. ის ორგანიზებას უკეთებდა მედიანზე შეკრებილი ადამიანების საკვებით მომარაგებას. მან მითხრა, რომ 2004 წელსაც, “ნარინჯისფერი რევოლუციის” დროსაც აქ იდგა და ამავე საქმიანობას ეწეოდა. მან თქვა, რომ იმის მერე ისეთი გულგატეხილი იყო, რომ პოლიტიკასთან საერთოდ აღარ სურდა საერთო ჰქონოდა, მაგრამ თქვა, რომ დღეს სულ სხვა რამ ხდება. ახლა მათ ბავშვებს უსწორდებიან. ეს არ იყო მხოლოდ “ასოცირების ხელშეკრულების” მიზეზით, ეს იყო პოლიტიკური ელიტის წინააღმდეგ გამოსვლა. პოლიტიკური ელიტის, რომელსაც თავისი მოსახლეობის წინაშე პასუხისმგებლობა საერთოდ არ ჰქონდა, სულ უფრო და უფრო მდიდრდებოდა. ეს იყო სახელმწიფო, სადაც მართლმსაჯულება კორუმპირებული იყო და პოლიტიკური ელიტის მიერ იმართებოდა, არ არსებობდა კანონის უზენაესობა. ეს იყო გამოსვლა ადამიანებისა მედიის, სიტყვის თავისუფლების მოსაპოვებლად და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა. წინააღმდეგობის მოძრაობამ მთელი მოსახლეობა მოიცვა. კორუფციას ღრმად ჰქონდა ფესვები გადგმული, დაწყებული მაღალი ეშელონებიდან, დასრულებული ქუჩაში მდგომი პოლიციელით, რომელიც მიჩვეულია ოჯახის ქრთამის აღებით შენახვას.

კიევის შემდეგ ვეწვიე ბოსნიას, ჩემს მშობლიურ ქალაქს, ტუზლას, რომელიც არც ისე ლამაზი ქალაქია, მაგრამ იქ ვხედავდი ახალგაზრდების მოძრაობას, რომლებსაც ასევე ამოუვიდათ ყელში პოლიტიკური ელიტის ქმედებები. პოლიტიკური ელიტა მუდმივად ეთნიკურ კარტს ათამაშებს. ისინი მუდმივად ამბობენ, რომ ერთადერთები არიან, ვინც მათ ინტერესებს დაიცავს. მაგრამ სინამდვილეში ეს კიდევ უფრო მეტ დესტაბილიზაციას იწვევს ქვეყანაში და არც ეკონომიკურ პროგრესს უწყობს ხელს. ადამიანები ბოსნიაში ხედავენ, რომ მათი მეზობელი ქვეყანა გახდა ევროკავშირის წევრი. ეს ახალგაზრდა ადამიანებიც facebook-ით მოუწოდებდნენ ერთმანეთს გამოსვლისკენ. ეს არის ძველი ინდუსტრიული ქალაქი, იქ ვნახე ახალგაზრდა პროფესორები, რომლებიც ამბობდნენ, რომ ჰომოსექსუალები არიან, გენდერულ კვლევებს ახორციელებენ და ასწავლიან უნივერსიტეტში. ეს არის თანამედროვე ევროპა. არიან ახალგაზრდები, რომლებიც ინტერნეტით უკავშირდებიან ერთმანეთს. მაგრამ დღეს აქ ვზივარ და ვხედავ, რომ ეს არის პროევროპული მოძრაობა, იგივე იდეების მხარდამჭერა, საუბარი მომავალზე, ღია საზოგადოებაზე. ეს არის ადამიანების თვითგამორკვევის უფლება და მიმაჩნია, რომ დღეს ამ ფასეულობებზე ვლავარაკობთ.

ჩვენ რაღაც ვისწავლეთ პოლიტიკოსებისგან და დიქტატორებისგანაც კი. არსებობს სწრაფი, იდეებით და ფანტაზიით სავსე მოძრაობა და როდესაც ადამიანებს რაღაც ამოუვათ ყელში, ისინი აღარ გაჩუმდებიან. მოსკოვშიც არის ასეთი ტენდენციები. მე მგონი უკრაინა მხოლოდ იმას არ გვაჩვენებს, რომ კრემლი კარგავს გავლენას სხვა ტერიტორიაზე და რომ

პუტინს ეშინია. ეს არის წარმატებული მოძრაობა, ეს არის ქვეყანა, რომელიც მიიღებს დემოკრატიისკენ, ეს არის 48 მილიონი ადამიანი. პუტინი რასაკვირველია ეცდება დახუროს საზღვრები, მაგრამ ეს მას არ უშველის, იმიტომ რომ ინტერნეტი უსაზღვროა. ჩვენ მე მგონი ვსაუბრობთ ისეთ მოძრაობაზე, რომელიც არ არის მხოლოდ იდეოლოგია. ეს არის თავისუფლებისკენ ლტოლვა, კორუფციასთან ბრძოლა.

კარგად არ ვიცნობ ამ ქვეყანას, მაგრამ აქ ვიყავი 2008 წელს, დღესაც ჩამოვედი. შეხვედრები მაქვს თქვენს მთავრობასთან და ვხედავ, რომ გინდათ იყოთ ევროპის ნაწილი. შესაბამისად ძალიან ოპტიმისტურად ვარ განწყობილი. მე მგონი ის რაც დღეს ხდება, შეიძლება ეს ყველაფერ ამის პესიმისტური ნაწილი იყოს, შეიძლება თქვენ უფრო გჯერათ ევროპული ფასეულობების, ვიდრე ჩვენ ევროპაში. ჩვენ არ ვიბრძვით საკმარისად ამ ფასეულობების დასაცავად. სოციალურ ქსელებში ვარ, მაინტერესებს რა ხდება, მაინტერესებს ადამიანების რეაქცია. გერმანელმა ადამიანმა შეიძლება თქვას, ნეტა რად უნდათ ევროკავშირის წევრობა, არ იციან რა ცუდად ვცხოვრობთ, სულაც არ არის კარგი ევროკავშირში ცხოვრებაო. მაგრამ ასეთ ადამიანებს რომ ვუსმენ, ვფიქრობ, რომ ის ადამიანები, ვინც უკრაინაში დგანან, ოცნებობენ, რომ მათნაირი პრობლემები ჰქონდეთ.

რა დასკვნის გაკეთება შეიძლება იმასთან დაკავშირებით, რაც ხდება უკრაინაში? პირველ რიგში ვიტყვი, რომ ნამდვილად მრცხვენია, რომ ასეთი გულუბრყვილოები ვიყავით და ეს დავუშვით. არ მესმის, ეს როგორ მოხდა. ყოველთვის იმ ადამიანთა შორის ვარ, ვინც კრიტიკულად არის განწყობილი ბატონ პუტინის მიმართ, მაგრამ გამოდის, რომ კარგად არ ვყოფილვართ მომზადებულები. ის ფაქტი, რომ ინტერესი გაიზარდა და უფრო მეტი ვიზიტი ხორციელდება საქართველოში, მოლდოვასა და უკრაინაში, ალბათ იმის მიმანიშნებელია, რომ დღეს ჩვენს მინისტრებს უკეთ ესმით რა ხდება. დასკვნა ალბათ ასეთი უნდა იყოს, კრემლს ამჟამად უნდა ვანახოთ, რომ არ შევარჩენთ საერთაშორისო წესების და იმ ხელშეკრულებების უპატივცემულობას, რაზეც ხელი აქვთ მოწერილი. რუსეთი არის ევროსაბჭოს წევრი, ეუთოს წევრი. მათ შეუძლიათ სურვილის შემთხვევაში უსაფრთხოების საბჭო დატოვონ. არსებობს წესები. მაგრამ მათ გარდა არსებობს სუვერენიტეტი და პატივისცემა სხვა ქვეყნის სუვერენიტეტის მიმართ, რაც ძალზე მნიშვნელოვანია ყველა ერისთვის.

ამიტომ რა უნდა გავაკეთოთ? ძალიან ნათლად უნდა დავანახოთ პუტინს, რომ მის ქვეყანას ძალიან ძვირი დაუჯდება. მან შეიძლება შეძლოს უკრაინის დესტაბილიზაცია, მაგრამ ჩვენ უნდა ვანახოთ, რომ მის ქვეყანასაც მოუწევს ძალიან დიდი ფასის გადახდა იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ჩვენი ეკონომიკის ხარჯზე მოგვიწევს დიდი დანახარჯების გაღება. ამისთვის მზად ვართ. თუ მაინც არის უკანდახვევის ტენდენცია, რაც იმას ნიშნავს, რომ გასულ შემოდგომაზეც უნდა გვეკითხა მოსკოვისთვის იყო თუ არა თანახმა უკრაინის შესვლაზე ევროკავშირში და ხელშეკრულებაზე ხელისმოწერაზე. არ ვიცი რა შედეგს მივიღებთ, მაგრამ ვიმედოვნებ, რომ დასავლეთი მყარად იდგება თავის პოზიციაზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში ძალიან ბევრ ადამიანს დავტოვებთ გულაცრუებულს. თქვენ დღეს კიდევ გწამთ დასავლური ღირებულებების, მაგრამ თუ ასეთ შედეგს მივიღებთ, გამოვა, რომ უარს ვამბობთ ამ ღირებულებებზე. ამიტომ ვიმედოვნებ, რომ საერთაშორისო ინსტრუმენტები ჯერ კიდევ ძლიერია იმისთვის, რომ პოლიტიკური ელიტა, მთავრობები აიძულოს, რომ ფასეულობები და წესები იყოს დაცული. ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ ვინმე დაარღვევს ამ წესებს, ამაზე ვაგებინებთ პასუხს.



**თამარ გურჩიანი** - ქალბატონ მარილუიზეს მოხსენებამ შთამაგონა კითხვა, რომელსაც დავუსვამ ქალბატონ ეკა სირაძეს. გასაგებია, რომ ჩვენი განწყობა ოპტიმისტური უნდა იყოს და სავსე დარბაზიც იმაზე მეტყველებს, რომ იმედები და ოცნებები გვაქვს ჩვენს მომავალთან დაკავშირებით, რაც დიდ როლს ითამაშებს, მაგრამ ამავე დროს იქნებ სკეპტიკოსების არგუმენტებიც გავარკვიოთ. რა შეიძლება იყოს ჩვენი დამარცხების მიზეზი, ის რომ რუსეთის სურვილი, აღადგინოს საბჭოთა კავშირი სხვადასხვა ინსტრუმენტებით, ძალიან ძლიერია თუ ის, რომ ევროკავშირის სურვილი კიდევ უფრო გააფართოოს თავისი საზღვრები და გაფართოებასთან ერთად პრობლემები დაიმატოს, არის სუსტი? ვფიქრობ, საინტერესო იქნება გერმანიიდან საფრანგეთის პერსპექტივაზე გადავიდეთ და იქიდან გამომდინარე, რის საშუალებასაც ელჩის სტატუსი მოგცემთ, გვითხრათ რას ფიქრობთ ამ ყველაფერზე, რაზეც უკვე იყო საუბარი.

**ეკა სირაძე-დელონე** - ჩემთვის დიდი პატივია ბიოლის ფონდში ყოფნა, პირველად ვარ მომხსენებელი თქვენს დისკუსიაზე, მით უმეტეს როცა ასეთ თანამომხსენებლებთან ერთად მიწევს ყოფნა. ვცდილობ ინფორმაცია ისე წარმოვაჩინო, რომ ოპტიმისტურ ნოტაზე დავიწყო და დავასრულო ჩემი მოხსენება. მე საფრანგეთის ხელისუფლების პოზიციიდან ბუნებრივია ვერ ვისაუბრებ, მაგრამ შევეცდები საუბარს ჩვენს პერსპექტივაზე და მათ დამოკიდებულებაზე. საფრანგეთი ეფუძნება მხოლოდ და მხოლოდ ორმხრივ ურთიერთობებს, მე უშუალოდ ევროკავშირთან არ მაქვს პირდაპირი შეხება. ასევე არ გამოვა, რომ არ შევეხო უკრაინის საკითხსაც, იმიტომ რომ ევროკავშირთან ურთიერთობა პირდაპირ არის დაკავშირებული იმასთან, რაც დღეს ხდება უკრაინაში. შემდეგ უკვე საფრანგეთში მინდა დაგანახოთ ის ორი ფლანგი, რაზეც ქალბატონმა მარილუიზემ ისაუბრა, იმიტომ რომ ღირებულებების საკითხი საფრანგეთშიც დიდი კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. შეიძლება ცოტა მძაფრი ნათქვამი გამომივიდა, მაგრამ ჩემი გადმოსახედიდან ნამდვილად არის ამისი პრობლემა.

მიმაჩნია, რომ საქართველოს ნამდვილად აქვს ევროკავშირის პერსპექტივა. ოღონდ როგორც ბატონმა მინისტრმა ძალიან კარგად ისაუბრა ამ საკითხზე, ეს არის ჩვენი გრძელვადიანი, თანმიმდევრული მუშაობის პროცესი. ჩემთვის კითხვის ნიშნის ქვეშ ნამდვილად არ დგას ის საკითხი, მოაწერს თუ არა ხელს საქართველო “ასოცირების ხელშეკრულებას”. ჩემი გადმოსახედიდან და საფრანგეთის პოზიციიდან შეთანხმებას ხელი ნამდვილად მოეწერება, მაგრამ ამის შემდეგ დაიწყება რთული პროცესი, რადგან საქართველომ წლების განმავლობაში უნდა განახორციელოს მთელი რიგი რეფორმები, რაც საკმაოდ მტკივნეული პროცესი იქნება, მაგრამ ის 85% მხარდაჭერა, რაც საქართველოში აქვს ევროინტეგრაციას, მამლევს ოპტიმიზმის უფლებას და შესაძლებლობას, რომ ამას ნამდვილად გავაკეთებთ. საქართველო მიდის ევროკავშირის ღირებულებების მიმართულებით და ეს ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია. გზა გვაჩვენებს, რამდენად ვართ ამისთვის მზად, რამდენად ვართ მიზანმიმართულები. ვიმეორებ, ეს ჩვენზე იქნება დამოკიდებული.

მეორე საკითხია ის, რაც ჩემი აზრით ძალიან მწვავედ დგას ყირიმის ამბებთან დაკავშირებით, როგორი იქნება ევროპა ყირიმის ამბების შემდეგ. ძალიან მნიშვნელოვანია როგორ პოზიციას დაიჭერს ევროკავშირი. ქალბატონმა ბეკიმ ამაზე ისაუბრა. მე მგონია, რომ

ჩვენთვის ეს საკითხი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იქნება, იმდენად რამდენადაც ყირიმი არ არის მხოლოდ რუსეთსა და უკრაინას შორის არსებული პრობლემა. ყველას კარგად გვესმის, რომ ყირიმი არის ევროპასა და რუსეთს შორის ჭიდილის საკითხი. ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი დაკვირვება, რაც ამ საკითხთან დაკავშირებით გამაჩნია, იმაში მდგომარეობს, რომ სამი დღეა რაც საქართველოში ვარ და თავიდანვე, რაც ყირიმის საკითხი დადგა ასე მწვავედ, ნებისმიერ მედია-საშუალებაში, როდესაც შუქდებოდა ყირიმის და უკრაინის პრობლემა, ასევე ძალიან აქტიურად მოიხსენიებდნენ საქართველოს 2008 წლის ომს. განსხვავება ის არის, რომ 2008 წელს ევროპამ ეს ომი აღიქვა როგორც საქართველოსა და რუსეთს შორის ომი. დღეს დაპირისპირებას უკრაინასა და რუსეთს შორის ევროპა აღიქვამს ისე, როგორც რეალურად არის, ანუ რუსეთი უპირისპირდება ევროპას, ევროპულ ღირებულებებს, იმ თავისუფლებებს, რაც აქვს ევროპას და ეს არ არის მხოლოდ უკრაინასა და რუსეთს შორის არსებული პრობლემა. ეს ჩემთვის მისასალმებელი პროგრესია. მიუხედავად იმისა, რომ 2008 წელს ჩვენი მთავრობაც საუბრობდა იმაზე, რომ ეს არ იყო მხოლოდ საქართველოსა და რუსეთს შორის დაპირისპირება და ხვალ ამას სხვა რამ მოყვებოდა. რამდენიმე წლის შემდეგ ეს “ხვალ” ნამდვილად დადგა. ასე რომ კარგია, რომ ევროპის აღქმა დღეს განსხვავებულია.

რა იქნება ევროპის შემდეგი ნაბიჯი? რუსეთის ქმედებებში ვხედავ არა მხოლოდ უბრალო დაპირისპირებას, არამედ კითხვის ნიშანს იმ ინსტიტუტების და საერთაშორისო ორგანიზაციების ლეგიტიმაციასთან, რომელზეც აგებულია მთელი მსოფლიო უსაფრთხოების სისტემა. ანუ თუ დღეს ევროპა მყარად არ დადგება თავისი ღირებულებების დასაცავად, პრობლემა შეექმნება არა მარტო უკრაინას, საქართველოს და მოლდოვას, არამედ გაეროს, ევროკავშირს, ეუთოს და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს, რომლებიც ძალიან მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ 21-ე საუკუნის მსოფლიოში.

სხვათა შორის ალბათ ნიშანდობლივია ის, მე შესაძლოა გამომეპარა, რადგან აქტიური წვდომა არ მაქვს ინტერნეტთან, არ მომისმენია ევროპის საბჭოს განცხადება რუსეთის ქმედებებთან დაკავშირებით. ძალიან საინტერესოა, რატომ, იმიტომ რომ იმასთან დაკავშირებით რაც ხდება, ყველამ ასე თუ ისე გააკეთა განცხადება, ყველა ხელისუფლებამ ცალ-ცალკე თუ ერთობლივად დაგმო ის ქმედებები, რაც რუსეთმა განახორციელა და ახორციელებს ყირიმში, მაგრამ ევროპის საბჭო, ასეთი ძლიერი და მნიშვნელოვანი ინსტიტუტი, დუმს. ძალიან სამწუხარო ფაქტია, რომ ასეთ მნიშვნელოვან საკითხზე არ აკეთებენ განცხადებას.

ჩემი გადმოსახედიდან ეს არის, თუ როგორ ვხედავ დღევანდელ პრობლემას და რამდენად მნიშვნელოვანია ის, თუ რას გააკეთებს ევროპა. რა თქმა უნდა ევროპაში არის ორი ძირითადი მიმართულება. არიან ადამიანები, მოაზროვნეები, მათ შორის პოლიტიკოსები, რომლებიც ამბობენ, რომ აქტიურად უნდა განახორციელონ კონკრეტული სანქციები. შევთანხმდეთ, რომ ომსა და სამხედრო დაპირისპირებაზე არც არის საუბარი და არა მგონია, რომ აქ იყოს ადამიანი, რომელიც ამის მომხრე იქნებოდა. ევროპაშიც იზიარებენ იმ აზრს, რომ ომი რუსეთთან ანმდვილად არავის აწყობს. ევროპა არა მგონია ამისთვის მზად იყოს, სამხედრო ოპერაციები მიმდინარეობს ძალიან, ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში და მესამე ფრონტს ნამდვილად ვერ გახსნიან, მხოლოდ პრაგმატული მიზეზები რომ დავასახელოთ და არა ღირებულებითი. გამოდის, რომ ეკონომიკური

სანქციების მიმართულებით უნდა წავიდეთ. ჩემთვის ჩნდება კითხვა, რა იქნება ის ეკონომიკური სანქციები, რომელიც აიძულებს რუსეთს, რომ დათმოს თავისი პროზიციები.

არ ვისაუბრებ რუსეთის მიმართ ენერგოდამოკიდებულებაზე. ამაზე ძალიან ბევრს საუბრობენ. ცხადია, ევროპა არის დამოკიდებული. საფრანგეთი მხოლოდ 15%-ით არის დამოკიდებული რუსეთის ენერჯიაზე. ეს არ არის ბევრი, მაგრამ გასათვალისწინებელი რაოდენობაა და ისიც ცხადია, რომ პირველ რიგში ყველა თავის ელექტორატზე ფიქრობს და მერე ყირიმის მოვლენებზე. ევროპას აქვს თავისი პრობლემები, რაზეც ქალბატონმა ბეკიმ ძალიან კარგად ისაუბრა. საფრანგეთი რთულ ეკონომიკურ მდგომარეობაშია. ეს ყველაფერი რა თქმა უნდა აღიბეჭდება მათ გადაწყვეტილებებზე რუსეთთან დაკავშირებით. ცალსახაა, რომ არ მოსწონთ, მაგრამ რას განახორციელებენ კონკრეტულად, ეს ჩემთვის იქნება იმის მიმანიშნებელი, საით მიდის ევროპა. მოგახსენეთ, რომ არიან ცალკეული პოლიტიკოსები, მოაზროვნეები, რომლებიც მხარს უჭერენ სანქციებს, მაგრამ ასევე არის საკმაოდ დიდი რაოდენობის ხალხი, რომელიც მიიჩნევს, რომ ეს ტერიტორიები რუსეთის ინტერესის და გავლენის სფეროა და მათ ხელები არ უნდა ურიონ და პრობლემები და თავის ტკივილი არ უნდა გაიჩინონ. თან მაქვს გაზეთი “ფოგარო”, 2 მარტის ნომერი. აქ ნახავთ გამოკითხვას, უნდა შეუშალოს თუ არა ხელი ევროპამ უკრაინის დანაწილებას. გამოკითხვაში 35 ათასმა ადამიანმა მიიღო მონაწილეობა. რა თქმა უნდა ეს არ არის რეპრეზენტატიული წარმომადგენლობა და არ ნიშნავს, რომ მთელი საფრანგეთი ასე ფიქრობს, მაგრამ ჩემთვის მაინც შემაშფოთებელი იყო, რომ გამოკითხულთა მხოლოდ 34%-მა თქვა, რომ ევროპამ ამას ხელი უნდა შეუშალოს, 66% კი ამბობს, რომ ხელი არ უნდა შეუშალოს უკრაინის დანიწილებას. ეს არის ევროპაში არსებული რეალობა. ვინც კითხულობთ ფრანგულად, შეგიძლიათ თვალი გადაავლოთ სხვადასხვა საინფორმაციო სააგენტოების საიტებს. მე ზოგჯერ მიჭირს კიდევ წაკითხვა, იმდენად შეშფოთებული ვარ ფრანგების მიერ პუტინის ქება-დიდებათ.

ძალიან დიდი განსხვავებაა პოლიტიკურ ელიტებსა და საზოგადოების განწყობებს შორის. ეს არ ნიშნავს, რომ პოლიტიკური ელიტები ასე ფიქრობენ, იმიტომ რომ მათთვის მნიშვნელოვანია ის ღირებულებები, რაზეც დგას ევროპა, რა ღირებულებებსაც იცავს და წარმოადგენს ევროპა. ახლა მთავარია რა გადაწყვეტილებებს მიიღებენ და დაუწყებენ თუ არა სანქციებს, იმიტომ რომ დღეს თუ ყირიმია, ხვალ შეიძლება იყოს ლიტვა, ლატვია და ა.შ. და ეს არ დასრულდეს ლისაბონამდე. ამიტომ იმედის თვალით ვუყურებ ამ ყველაფერს. ევროკავშირის ინტერესებშიც არის ჰყავდეს შემოგარენში და სამეზობლოში დემოკრატიული ქვეყნები, ისეთი ქვეყნები, რომელთა პოლიტიკაც განსაზღვრებადია. შესაბამისად პრაგმატული ინტერესი ორივე მხარეს არის და ვნახოთ, რა მოხდება ხვალ, რას გააკეთებს ევროპა და ჩვენი ევროპისკენ სწრაფვაც მნიშვნელოვნად იქნება ამაზე დამოკიდებული.

**თამარ გურჩიანი** - ბევრი ისეთი საკითხი წამოჭრა ეკამ, რომლის მიმართაც ფხიზლად უნდა ვიყოთ. ენერგოდამოკიდებულების თემა, ეკონომიკური კრიზისის თემა, ყირიმთან დაკავშირებით ეკონომიკური სანქციების თემა, ასევე სხვადასხვა საერთაშორისო ინსტიტუტების როლი. მე მგონი ძალიან საინტერესო თემებია დისკუსიისთვის. დიდი სიამოვნებით მოვისმენდი ევროპის საბჭოზე დანარჩენი მომხსენებლების აზრსაც, მაგრამ კარგად ვიცი რა ხდება გაეროში, გაეროს უშიშროების საბჭოში. ისტორია მეორდება, რაც

2008 წელს საქართველოსთან დაკავშირებით გააკეთა რუსეთმა, იგივე განმეორდა სირიასთან დაკავშირებით და ის ალბათ აზრს არც უკრაინასთან მიმართებით შეიცვლის. დღეს ვიცით რომ რუსულმა მხარემ ყირიმში ეუთოს დამოკვირებლები არ შეუშვა. ასე რომ საერთაშორისო ინსტიტუტების თემა მართლაც ძალიან საინტერესოა. ამერიკის შერთებული შტატები დღეს მხოლოდ ბატონმა ალექსიმ ახსენა, მე მგონი ძალიან საინტერესოა ამ კონტექსტში ამ ქვეყანაზე საუბარი.

ჩამოთვლილი თემები რა როლს შეასრულებს, რა დაბრკოლება იქნება და რამდენად შეიძლება გვექნდეს ვეროპელების იმედი, რომლებიც თურმე ჩვენ თუ 95%-იან სურვილს გამოვხატავთ, მათგან უკრაინის კრიზისში მხოლოდ 34% ემხრობა ამ საკითხებში ევროპის ჩარევას. არ მინდოდა ლეხ კაჩინსკის სიტყვების ციტირება, მაგრამ 2008 წელს სწორედ ამ ადამიანმა თქვა საქართველოში, რომ ახლა არის საქართველო და ამას მერე მოყვება სხვა ქვეყნებიც, მათ შორის მისი ქვეყანაც. ეს მოვლენები უკვე მოცოცავს სხვა ქვეყნებისკენ და საინტერესოა როდემდე უნდა ითმინოს ეს დანარჩენმა ევროპამ. კარგი იქნება თუ ფოკუსი არ გაკეთდება მხოლოდ ყირიმის კრიზისზე და რუსეთზე, იმიტომ რომ ეს საკითხი ძალიან კომპლექსურია. ახლა უკვე შეგვიძლია გავხსნათ დისკუსია.

**ვახუშტი მენაბდე, “ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი”** - საინტერესო და იმედისმომცემი მოხსენებები მოვისმინეთ. შეკითხვა მაქვს ბატონ მინისტრთან და ქალბატონ მარილუიზესთან. ბატონო ალექსი, მინდა დაგისვით კითხვა, რომელიც ალბათ დარბაზში მყოფ ყველა ადამიანს აწუხებს - როგორ ფიქრობთ, ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, რაც მოვისმინეთ, “ასოცირების ხელშეკრულების” ხელმოწერამდე რა გამოწვევებს უნდა ველოდეთ რუსეთისგან, რა წინააღმდეგობებს შეიძლება წააწყდეს ჩვენი ქვეყანა ჩრდილოელი მეზობლისგან და როგორი იქნება ჩვენი სტრატეგია, რომ წინააღმდეგობა გავუწიოთ ამ ზეწოლას.

მეორე კითხვა - იმ გამოწვევების ფონზე, რაზეც ბატონი ალექსი ისაუბრებს ჩემი კითხვის პასუხად, ჩვენ როგორი მხარდაჭერის იმედი შეიძლება გვექნდეს ევროპისგან, რომ არ დავრჩეთ რუსეთთან მარტო.

**ირაკლი სულავა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი** - ბატონო ალექსი, “ასოცირების ხელშეკრულება” ასევე ითვალისწინებს თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების ხელმოწერას. რამდენად არის გათვლილი საქართველოში რისკები, რომ თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულება ზიანს არ მიაყენებს შიდა ბაზარს. ჩვენ გვაქვს ასეთი გამოცდილება, როცა მსგავსი ხელშეკრულება გავაფორმეთ თურქეთთან და თურქულმა პროდუქციამ აზარალა ბევრი ქართველი მეწარმე.

ქალბატონო მარილუიზე, როდესაც უკრაინის მიერ “ასოცირების ხელშეკრულებაზე” ხელმოწერის საკითხი დგებოდა, იანუკოვიჩის მთავრობამ ფინანსური დახმარება მოითხოვა, მაგრამ დაავლეთისგან უარი მიიღო. როდესაც მთავრობა შეიცვალა, აღმოჩნდა სახსრები, რომლებიც უკრაინას გამოეყო. რატომ არ მოხდა ამის გათვალისწინება თავის დროზე?

ბატონო ალექსი, მაინტერესებს თქვენი აზრი ქართული კონტინენტის გაგზავნაზე საზღვარგარეთ, ხომ არ არის ეს საქართველოს მხრიდან პოპულისტური გამოხტომა?

ასევე მიიწვევს გკითხოთ ეკლესიის როლზე. გუშინ შტეფან ფულე საქართველოს პატრიარქს ეწვია. რატომ აქტიურდება ასე ეკლესია, რატომ ერევა ქვეყნის არა მარტო საშინაო, არამედ უკვე საგარეო საქმეებშიც?

**ოთო კახიძე** - ალბათ ერთადერთი იშვიათი შემთხვევაა, როდესაც იმ საზოგადოების უმრავლესობას წარმოვადგენ, რომელიც ფიქრობს, რომ საქართველოს გზა არის ევროპისკენ და საქართველოს ამ უმრავლესობის სახელით, ბევრი ჩემი მეგობრის სახელით ვთხოვდი მენტალურად ჩრდილოეთში ჩარჩენილ ადამიანებს, აგიგროვებდით ბილეთებს, რათა ერთი გზის ბილეთით გაფრენილიყავით მოსკოვისკენ.

ჩვენ ვხედავთ ევროპისგან, ან კონკრეტულად გერმანიის მთავრობისგან, რომ შესაძლოა არ დაეთანხმოს ამერიკის მთავრობას სანქციებთან დაკავშირებით? ეს ეხება უკრაინას, ქვეყანას, რომელიც არის ტერიტორიულად ერთ-ერთი ყველაზე დიდი სახელმწიფო, რომელიც ესაზღვრება ევროკავშირის წევრ სამ ქვეყანას და გასაგებია ევროკავშირის და ნატო-ს შემოერთებები. მაგრამ ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეებს რამდენად შეგვიძლია ველოდოთ თუნდაც იმ დონის მხარდაჭერას საქართველოს მიმართ, რაც არის უკრაინის გარშემო. ეს არის ქვეყანა, რომელიც მჭიდროდ არ არის დაკავშირებული ევროპასთან და რამდენად არის ევროპა მზად იმისთვის, რომ 4 ნახევარ მილიონიანი ქვეყნისათვის წინააღმდეგობა გაუწიოს რუსეთს?

**გვანცა ჩხიკვაძე**, “**მომრაობა დამოუკიდებლობისა და ევროინტეგრაციისათვის**” - ჩემი თხოვნა იქნება, რომ ჩვენს ევროპულ ოჯახს მოუწოდოთ, რომ დაგვეხმაროს და გამოგვიყვანოს ამ აგრესიული და ძალადობრივი ქორწინებიდან, რომელშიც ვართ რუსეთთან. მთავრობის მიმართ ჩემი თხოვნა იქნება, უფრო მეტი ურთიერთგაგებით მოვეკიდონ ერთმანეთს, რადგან ჯანსაღი ურთიერთობა ხელს შეუწყობს იმ საკითხების რეალიზებას, რომელიც ასახულია ფურცელზე.

- ჩემი შეკითვა ეხება ჟენევის ფორმატის მიღმა რუსეთ-საქართველოს შორის მოლაპარაკებებს. ბატონი აბაშიძე ხვდება რუსეთის წარმომადგენელს. თავის დროზე თქვენ ამართლებდით ამ შეხვედრებს, დღეს უკრაინის კრიზისის ფონზე კვლავ ფიქრობთ, რომ აქვს აზრი რუსეთთან მოლაპარაკებებს ჟენევის ფორმატის მიღმა?

თქვენ, როგორც სახელმწიფო მინისტრი ევროინტეგრაციის საკითხებში, მიიჩნევთ თუ არა, რომ უნდა ჩასულიყავით კიევში და დამდგარიყავით იმ ადამიანების გვერდით, რომლებიც ევროინტეგრაციისთვის იბრძოდნენ?

**გიორგი თაბაგარი** - “ასოცირების ხელშეკრულების” მოლაპარაკებებში საქართველო მოხსენიებულია როგორც აღმოსავლეთ ევროპა, რაც ქართული დიპლომატიის მონაპოვარია. თქვენ ისაუბრეთ გაფართოების პერსპექტივაზე, რაზეც საქართველოს ხელისუფლებამ ბოლო პერიოდში აქტიურად დაიწყო საუბარი. მაინტერესებს მოლაპარაკებების პროცესში რამდენად ახმოვანებთ საქართველოს გაწევრიანების პერსპექტივას, ზოგადად ამ პოზიციას და რამდენად აქვს მხარდაჭერა საქართველოს და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს, მიიღონ ისეთივე დაპირება, რაც მიიღეს ბალკანელებმა 1993 წელს წევრობასთან დაკავშირებით?

**ლევან ლორთქიფანიძე** - ქალბატონ ბეკთან მაქვს შეკითხვა. საქართველოში სამწუხაროდ ნაკლებ ყურადღებას ამახვილებენ საშინაო პოლიტიკაზე. ჩემი ხედვით საგარეო პოლიტიკა წარმოუდგენიათ სრულიად დამოუკიდებლად საშინაო პოლიტიკისაგან. ევროპასთან ინტეგრაციის გზაზე რამდენად მნიშვნელოვანია, ვთქვათ კეთილდღეობის ინსტიტუტების მშენებლობა ქვეყნის შიგნით, რამდენად მნიშვნელოვანია ეკოლოგიური ექსპერტიზის კანონების დანერგვა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სტანდარტების შემოღება და ზოგადად სოციალური სამართლიანობისა და ეკოლოგიური პასუხისმგებლობისა და ღირებულებების დანერგვა?

ასევე მაინტერესებს, ყირიმის კონფლიქტი რა გავლენა მოახდენს მაისში საერთო ევროპულ საპარლამენტო არჩევნებზე, რა შანსები აქვს თქვენს პარტიას, რომელსაც ძალიან ვგულშემატკივრობ აქედან?

**ალექსი პეტრიაშვილი** - გამოწვევებთან დაკავშირებით უკვე ვისაუბრეთ, მაგრამ კიდევ ერთხელ მოგახსენებთ. ეს არის რუსეთის მხრიდან მცოცავი აგრესიის განხორციელება საზღვრის გადმოწევით, ე.წ. უსაფრთხოების ზონის შექმნით აფხაზეთის ტერიტორიაზე, საოკუპაციო ხაზის გავლების გაგრძელება, 350 კმ აქვთ დაგეგმილი, ჯერჯერობით მხოლოდ 45 კილომეტრია გავლებული. საფრთხე შესაძლოა იყოს ტერორისტული აქტების ინსცენირება, “ტერორიზმის კერების” აღმოჩენა საქართველოში და ამ მიზნით შესაბამისი ოპერაციების განხორციელება. საფრთხე შესაძლებელია იყოს შინაარეულობის, დესტაბილიზაციის შექმნა ცალკეული ორგანიზაციების აქტიურობით, რომელსაც არ სჭირდება ფულის აგროვება მოსკოვში გასამგზავრებლად, უკვე აქვთ ეს ფული მიღებული.

არის კიდევ გარკვეული ტიპის საფრთხეები, რომელზეც აუცილებელი არ არის ანალიზის გაკეთება, ვინაიდან უკრაინასთან მიმართებით, ყირიმში ვიხილეთ, რომ არავითარი საფრთხე რუსულენოვან მოსახლეობას არ შექმნია. საფუძველი და ნიადაგი არ ჰქონია რუსეთს, რომ უცერემონიოდ დაერღვია საერთაშორისო სამართლის ნორმები საკუთარი სათათბიროს გადაწყვეტილებით, მიეღო დადგენილება თავისი ჯარების შეყვანის თაობაზე და ეს განახორციელა თითქოს თავისი კონსტიტუციით გათვალისწინებული რუსულენოვანი მოსახლეობის დაცვით მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში. ამ მოვლენების განვითარებამდე მინიმუმამდე იყო დაყვანილი სამხედრო აგრესიის განახლება საქართველოსთან, მიუხედავად იმისა, რომ ბუნებრივია ყოველთვის ვითვალისწინებთ იმას, რომ ჩვენი დედაქალაქიდან 40 კმ-ში დგას საოკუპაციო ჯარები.

ჩვენი სტრატეგიაა საერთაშორისო თანამეგობრობის მაქსიმალური მობილიზება, და ამ მიმართულებით შეიძლება ვიღაცას მიაჩნდეს, რომ არასაკმარისად ვმუშაობთ, მაგრამ შემოძლია დაგიდასტუროთ, რომ ყველა დედაქალაქში და ყველა ვიზიტის დროს ეს არის ნომერ პირველი საკითხი, როდესაც განიხილება ჩვენი ქვეყნის წინაშე არსებული პრობლემები. მეორეა, მაქსიმალური სიფრთხილით არ მივცეთ საბაბი იმისათვის, რომ “ჯასტიფიკაცია” მოახდინონ საქართველოში არეულობის შემოტანის და დესტრუქციული ქმედების. ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ საოკუპაციო ზოლის გასწვრივ მცხოვრებ საქართველოს მოქალაქეებს, რომლებიც პირველები იღებენ ზიანს და ზარალს, მაქსიმალურად ხელი შევუწყოთ და შევუმსუბუქოთ ყოფა და ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებით შევქმნათ ის მოდელი, რომელსაც მავთულხლართს მიღმა

დარჩენილი ჩვენი თანამემამულეები აღიქვამდნენ მომავალში როგორც პერსპექტივას მათთვის ანალოგიური კეთილდღეობების შექმნისთვის.

“თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებასთან” დაკავშირებით რისკები რა თქმა უნდა შესწავლილია. შიდა ბაზარი დღესდღეობით სამწუხაროდ მხოლოდ 15%-ით არის უზრუნველყოფილი, 85% კი რეალურად დამოკიდებულია უცხო ქვეყნებიდან სოფლის მეურნეობის შემოტანაზე. ამისათვის ვდგამთ ნაბიჯებს, რომ აღვადგინოთ გასული წლების განმავლობაში გაჩანაგებული სოფლის მეურნეობა. საქართველოს მოსახლეობის 60% დამოკიდებული იყო სოფლის მეურნეობაზე და შემოსავლის გარეშე დარჩა, ვინაიდან მიღებული იყო გადაწყვეტილება, რომ რისი შესყიდვაც შეიძლებოდა, იმის წარმოების აუცილებლობა არ არსებობდა. ამ მიზნით საქართველოს მთავრობა სერიოზულ მხარდაჭერას განახორციელებს ჩვენი სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული მოქალაქეების მიმართ. ძალიან წარმატებული რთველი გვქონდა. წარმატებულად გავიტანეთ ექსპორტზე ციტრუსებიც. საექსპორტო პოტენციალი გაიზარდა და გეთანხმებით, ჩვენი შიდა ბაზარი დასაცველია.

ევროკავშირთან “თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების” გაფორმებას აქვს ერთ-ერთი ის ხიბლი, რომ იმ ტიპის პროდუქცია, რომელიც შემოდის თურქეთიდან, სომხეთიდან და რომელიც უსაფრთხოების სტანდარტებს ვერ აკმაყოფილებს და მხოლოდ ფასით არის მიმზიდველი და მომხიბლავი, ვეღარ მოხვდეს საქართველოს ბაზარზე, ვინაიდან სურსათის უვნებლობის სტანდარტები მართლაც უზრუნველყოფს ჩვენი ბაზრის დაცვას. საქართველომ შეძლებისდაგვარად სწრაფად უნდა აითვისოს შიდა ბაზარი და ის ნიშა, რომელიც შეიძლება დავიკავოთ ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის ექსპორტზე გატანით სახელმწიფოს მაქსიმალური ხელშეწყობით. სოფლის მეურნეობას გარკვეული პერიოდის განმავლობაში დასჭირდება სუფსიდია, რათა სოფლის მეურნეობა და აგრარული სექტორი ფეხზე დადგეს.

სოფლის მეურნეობის განვითარება არის ერთ-ერთი იმ სამი პრიორიტეტიდან, რომელიც არის ევროკავშირთან თანამშრომლობის კუთხით შერჩეული - სამართლებრივი სფერო, სოფლის მეურნეობა და საჯარო სექტორი იქნება ის დარგები, რომლებსაც განსაკუთრებულად განვახილავთ ევროკავშირთან თანამშრომლობით. ამჟამად მიმდინარეობს 40 მილიონიანი პროექტის განხორციელება, რომელიც ხელს უწყობს სურსათის უვნებლობის სტანდარტების დამკვიდრებას, სოფლის მეურნეობის განვითარებას და შესაბამისი ინსტიტუციების - სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სურსათის ეროვნული სააგენტოს და სხვა ინსტიტუციების მოძლიერებას.

მისიებში მონაწილეობა არ არის პოპულისტური ნაბიჯი. მიმაჩნია, რომ როდესაც კონტრიბუტორი ხარ, უსაფრთხოების მომხმარებელი, ასევე გეკისრება კონტრიბუციის ვალდებულება. ეს ჩვენთვის ძალიან ღირებულია და პათეტიკის გარეშე გეტყვით, რომ მხოლოდ და მხოლოდ სიამაყე მეუფლება, როდესაც ავღანეთში ვნახულობ ჩვენს მებრძოლებს, ჯარისკაცებს, რომლებიც გაცილებით უკეთესად ასრულებენ თავიანთ ამოცანებს ქვეყნის იმიჯის განმტკიცების კუთხით, ვიდრე ამას თუნდაც მე ვაკეთებ. ევროკავშირის მისიაში ჩართვა ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში, მიმაჩნია რომ ძალიან დროული და მიზანშეწონილია. ეს არის მოკლევადიანი სამშვიდობო ოპერაცია არასაბრძოლო ფუნქციებით. ჩვენი კონტინგენტის ფუნქციებში შევა აეროპორტის დაცვა. ეს არის 120- კაციანი შემადგენლობა. საფრანგეთის ხელისუფლება ამას ძალიან მაღალ

შეფასებას აძლევს და ყოველგვარი მიკიბ-მოკიბვის გარეშე მინდა გითხრათ, რომ როდესაც ნატო-ში გაწევრიანების პერსპექტივაზე ვსაუბრობთ და გვინდა, რომ ეს პროცესები დაჩქარდეს, ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს, როდესაც ამერიკელი ოთხვარსკვლავიანი გენერალი განიხილავს ქართველ სამხედროს როგორც მისი ოჯახის წევრს, მის თანამებრძოლს და მის ერთ ნაწილს. ის თავის სიტყვას პენტაგონშიც ამბობს, სახელმწიფო დეპარტამენტშიც, კონგრესშიც და სენატშიც.

ეკლესიასთან დაკავშირებით ჩემი პოზიცია უკვე გამოვხატე, მაგრამ ამ საკითხს კიდევ ერთხელ დავუბრუნდები. არსებობს შეთანხმება, რომელიც მიჯნავს ეკლესიის ფუნქციებს და ხელისუფლებას და სახელმწიფოს. ეკლესია დაკავებული უნდა იყოს სასულიერო საკითხებით. სახელმწიფომ უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე. მიუხედავად ამისა ყველა საერთაშორისო ავტორიტეტული ორგანიზაციის კვლევების მიხედვით ყველაზე მაღალი სანდოობით სარგებლობს ეკლესია. ამიტომაც არ მიკვირს, როდესაც ბატონი შტეფან ფულე ხვდება საქართველოს პატრიარქს.

კიევში ჩასვლას არ მივიჩნევ მიზანშეწონილად. ეს ჩემი მხრიდან ნამდვილად იქნებოდა პოპულიზმი. მიმაჩნია, რომ სხვა გზებით და საშუალებებით უფრო მეტი სარგებლის მოტანა შეიძლება. საქართველოს ხელისუფლება განცხადებებით, სატელეფონო და სხვა კომუნიკაციებით ახორციელებს იმ მხარდაჭერას, რომელიც არის მნიშვნელოვანი. როდესაც საქართველოს ხელისუფლება განცხადებით გამოხატავს პოზიციას, ამ განცხადებას კითხულობთ თქვენც, საერთაშორისო დემოკრატიული თანამეგობრობაც და ჩვენი არაკეთილმოსურნეებიც. შესაბამისად ყველას ესმის ჩვენი გზავნილები და დიდი მადლიერების გრძნობით ყოველთვის ვიღებთ საპასუხო სიგნალებს ჩვენი უკრაინელი მეგობრებისგან. მაგალითად იყო საუბარი ჰუმანიტარულ დახმარებაზე, ექიმების გაგზავნაზე, მაქსიმალურ მობილიზებაზე. ჩემი კოლეგა ბატონი სერგეენკო იმ დღეებში ესაუბრა თავის კოლეგას, რომელმაც დიდი მადლობა გადაუხადა და უპასუხა, რომ არ არსებობდა ამის აუცილებლობა. საჭიროების შემთხვევაში ყოველთვის გამოვთქვამთ მზადყოფნას. ჯერ ერთი საბედნიეროდ ადგილი არ გვაქვს ჰუმანიტარულ კატასტროფასთან და მადლობა ღმერთს მსხვერპლი აღარ არის და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ აღარც იქნება და მშვიდობიანად დასრულდება ყველაფერი. ექიმების დარაზმვა და უკრაინაში გაშვება ახლა პოპულისტური ნაბიჯი იქნებოდა.

გიდასტურებთ, რომ მოლაპარაკების პროცესში იმთავითვე იდგა ევროპული პერსპექტივის საკითხი. თავიდანვე იყო საუბარი იმაზე, რომ ეს ნაწილი ასახულიყო “ასოცირების შეთანხმებაში”. ჩვენ განვაგრძეთ დაწყებული მოლაპარაკებები. არ გეგონოთ რომ თქვენთან ვაპირებ კეკლუცობას, მაგრამ ყოველთვის აღვნიშნავ, რომ “ასოცირების შეთანხმების” ძალიან დიდი ნაწილი მოლაპარაკებული იყო ჩვენი წინამორბედი ხელისუფლების მიერ. მადლიერი ვარ იმ ექსპერტების და პროფესიონალების, რომლებმაც ის მიიყვანეს იმ დონემდე, რა დონემდეც მივიდა და ჩვენ ჩავიბარეთ. ქალბატონ ბეკს ვთხოვ დამიდასტუროს ან უარყოს, იყო თუ არა ოდნავი შესაძლებლობა იმისა, რომ ეს ევროპული პერსპექტივა ასახულიყო. იყო თუ არა წინააღმდეგობა ევროპის სახელმწიფოების მხრიდან. მე ჩემი მხრივ საკუთარი გამოცდილებით გეტყვით, არც ერთი ჩემი ვიზიტი არ დაწყებულა და არ დასრულებულა ევროპული პერსპექტივის მოთხოვნის გარეშე. საბოლოო ჯამში ამ ეტაპზე დასრულდა იმით, რომ საქართველო არის აღმოსავლეთ ევროპული ქვეყანა, ეს ასახულია პრეამბულაში. დღეს მიდის მუშაობა იმ მიმართულებით, რომ საქართველო ამავე



პრემიულაში დაფიქსირდეს როგორც ევროპული სახელმწიფო. განვმარტავ, “ლისაბონის შეთანხმების” 49-ე მუხლი მიესადაგება მხოლოდ ევროპულ სახელმწიფოებს. დიახ, აღმოსავლეთ ევროპულობა არის ევროპულობა, მაგრამ იმისათვის, რომ მოლაპარაკებები გაიხსნას, აუცილებელია დაფიქსირდეს “ევროპული სახელმწიფო”. ეს არის ზუსტად ევროპული პერსპექტივა.

მიმაჩნია, რომ აბაშიძე-კარასინის ფორმატმა მოუტანა დადებითი შედეგი საქართველოს. ქართული პროდუქცია დაბრუნდა რუსეთის ბაზარზე. ამასთან ერთად ყოველთვის პრინციპულად ვაცხადებდი, შესაძლოა ეს თქვენი ყურადღების მიღმა დარჩა და ახლა კიდევ ერთხელ დავადასტურებ, ჟენევის ფორუმი არის ნომერ პირველი და უმთავრესი ფორუმი, საერთაშორისო მხარდაჭერის გარეშე საქართველო ვერ დარჩება ერთი ერთზე რუსეთთან. ის არის დათვი და დღეს არის დაჭრილი დათვი, მაგრამ დიალოგს არა აქვს ალტერნატივა და ყველა რესურსი და საშუალება უნდა გამოვიყენოთ იმისათვის, რომ მაქსიმალურად მოვახდინოთ სიტუაციის დეესკალაცია. რაც ამშვიდებს ჩვენს ევროპულ პარტნიორებს ყველაზე მეტად, ეს არის პრაგმატული მიდგომა, რომელიც არის რუსეთთან ურთიერთობის ნორმალიზების კუთხით საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან. ეს სიმშვიდე მჭირდება არა მათი ფიზიკურად სიმშვიდისთვის და მშვიდი ძილისთვის, არამედ იმისთვის, რომ მივაღწიო ჩემს უმთავრეს მიზანს, საქართველო გახდეს ევროკავშირის და ნატო-ს წევრი. ევროპელი პარტნიორები რომ დარწმუნდნენ იმაში, რომ საქართველოს ხელისუფლება არ აპირებს რუსეთის მიერ დაგებულ ხაფანგში ხელახლა გაბმას. ეს არის ცივი გონებით მოაზროვნე, პრაგმატული და პროგნოზირებადი ხელისუფლება.

ზურაბ აბაშიძის და კარასინის შეხვედრასთან დაკავშირებით მინდა გითხრა, რომ ნამდვილად არა აქვთ ხატზე დაფიცებული, და აუცილებლობა და ვალდებულება არა აქვთ აღებული. იმ საკითხების ამოწურვა, რომელიც შესაძლებელს ხდის სარგებლის მოტანას ჩვენი ქვეყნისთვის, უნდა მოხდეს. დღეს აბსოლუტურად არარელევანტურად მიმაჩნია ვლადიმერ პუტინთან შეხვედრის შესაძლებლობაზე საუბარი. ასევე არარელევანტურად მიმაჩნია აურზაური ზურაბ აბაშიძისა და გრიგორი კარასინის შეხვედრის შესახებ. არ უნდა მივიღოთ ეიფორიული და ემოციური გადაწყვეტილებები. საჭიროების შემთხვევაში ეს შეხვედრაც გადაიდება ან საერთოდ არ შედგება, გააჩნია მოვლენები როგორ განვითარდება. თუმცა დღეს რასაც ვუყურებთ, ამას არგუმენტად არ მოვიშველიებ, მაგრამ საგარეო საქმეთა მინისტრები, თბილისის ნაცვლად ხვალ შეხვედებიან რომში რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრს. ეს ძალიან მნიშვნელოვანია იმიტომ რომ გონში უნდა ჩააგდონ რუსეთის ხელისუფლება, რომ დაუბრუნდეს საერთაშორისო სამართლის ნორმებს და არსებულ საერთაშორისო წესრიგს.

**თამარ გურჩიანი** - გმადლობთ ბატონო ალექსი, რომ რომ ყველა შეკითხვას უპასუხებთ. ახლა ქალბატონ მარილუიზეს მოვუსმინოთ.

**მარილუიზე ბევი** - დავიწყებ შეკითხვით, რომელიც ეხებოდა იმას, რა შესთავაზეს ან არ შესთავაზეს იანუკოვიჩს, ან საკმარისი შესთავაზეს თუ არა. ვფიქრობ, რომ ნამდვილად იყო დაშვებული დიპლომატიური შეცდომა ევროკავშირის მიერ, როცა აქცენტს აკეთებდა იულია ტიმოშენკოს ინდივიდუალურ როლზე. ის, რომ ქალბატონი ტიმოშენკო ციხეში იყო, ამას რასაკვირველია პოლიტიკური მოტივაცია ჰქონდა, მაგრამ მხოლოდ ერთი ადამიანის

დაყენება ქვეყნის მთელი მოსახლეობის საპირისპიროდ, ალბათ მაინცდამაინც კარგი არ ყოფილა. მერე ვნახეთ კიდევ, რომ თავად ევროკავშირმაც უკან დაიხია. იულია ტიმოშენკოსაც ჰქონდა საკუთარი პასუხისმგებლობა და გარკვეული წვლილი მიუძღვის იმაში, რომ 2004 წელს უკრაინამ თავისი შანსები გაუშვა ხელიდან. ამასობაში პუტინიც პრაქტიკულად მესამე ვადით არის არჩეული.

ისეთ ქვეყანაში, როგორც არის უკრაინა, სადაც 17 მილიარდი იყო გატანილი ქვეყნიდან, მათ შორის საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ფული. როდესაც იანუკოვიჩი დადიოდა რუსეთსა და ბრიუსელს შორის და ამბობდა, ვინ უფრო მეტს მისცემდა, ალბათ ვერ ვეტყვოდით მას, კიდევ ერთი სასახლე გჭირდებათ? კი ბატონო, რუსეთი რამდენს გთავაზობთ, 20 მილიარდს? მაშინ ჩვენ 24-ს მოგცემთ. ეს შეუძლებელი იყო. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ უკრაინისთვის გამოყოფილი ბოლო ტრანში, 15 მილიარდი, სრულიად გაქრა. ევროპა ნამდვილად ვერ დაუშვებდა თავისი გადამხდელების ფული კორუმპირებული ელიტისთვის მიეცა. ეს არის განსხვავება კრემლსა და ევროპას შორის. კრემლისთვის ამას მნიშვნელობა არა აქვს. მისთვის ეს ძალაუფლების ჭიდილია. ეს არის პრობლემის ნაწილი. ერთ მხარეს არის დემოკრატიული მმართველობა, მეორე მხარეს კრემლი, რომლისთვისაც არა აქვს მნიშვნელობა ვისთან ექნება ურთიერთობა, ლუკაშენკოსთან თუ სხვასთან.

მაქვს ინფორმაცია, რომ როდესაც იანუკოვიჩი ასე წინ და უკან დარბოდა, ევროპა საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ერთად ამზადებდა საკმაოდ დიდ პაკეტს. ახლა ვფიქრობ, რომ იანუკოვიჩის მაინც არასოდეს უნდოდა ამ შეთანხმებაზე ხელის მოწერა, იმიტომ რომ იცოდა, რომ “ასოცირების ხელშეკრულება” ასევე მოითხოვს კანონის უზენაესობას. კანონის უზენაესობა კი ისეთი ადამიანისთვის, როგორც იანუკოვიჩი გახლავთ, იმას ნიშნავდა, რომ საბოლოოდ ისევე დაასრულებდა საქმიანობას, როგორც იულია ტიმოშენკომ დაასრულა. ჩვენ შეიძლება ცოტა გვიან გავიაზრეთ რაღაც ასპექტები. უნდა გაგვეგო, რომ იანუკოვიჩისთვის ყველაზე დიდ საფრთხეს უკრაინაში დემოკრატიული ფასეულობების შესვლა წარმოადგენდა. ამიტომაც არ მოაწერდა ხელს შეთანხმებას. მისი გარემოცვის ზოგიერთი წევრი აცხადებდა, რომ მათ უნდოდათ ევროპასთან მიერთება. ჩვენ ვპასუხობდით, რომ ისინი იყვნენ ევროპა. ევროპა ნიშნავს კანონის უზენაესობას, გამჭვირვალობას, დემოკრატიას. რა შეგვიძლია შევთავაზოთ ისეთ დიქტატორს, როგორც არის ლუკაშენკო, თავისუფალი არჩევნები? ეს მისთვის კარგი აზრია?

შეკითხვა დაისვა როგორ აისახება შეთანხმება სოფლის მეურნეობაზე, შიდა ბაზარზე. თქვენ გაქვთ პრობლემა თურქულ საქონელთან დაკავშირებით, რომელიც შემოდის ქვეყანაში. რასაკვირველია ყველა ადამიანი არ იქნება კმაყოფილი შედეგებით. ევრომედიდან რომ დავუბრუნდეთ, იყო ახალგაზრდა საზოგადოება, რომელიც მხარს უჭერდა ევროპეიზაციას და შედარებით ხნიერი საზოგადოება, რომელიც არ უჭერდა მხარს. ვხედავთ, როგორ განსხვავებულად გამოიყურებიან ისინი. რაღაცნაირად თითქოს ჯერ კიდევ საბჭოთა შესახედაობის ხალხია. მოდერნიზაცია ყოველთვის გულისხმობს იმას, რომ საწყის ეტაპზე გარკვეული ადამიანები უფრო ისარგებლებენ, მაგრამ საბოლოო ეტაპზე ყველა ისარგებლებს შედეგებით. ასე მოხდა ბალტიისპირეთის სახელმწიფოებშიც. ეს პროცესი მათთვისაც რთული იყო. მოსკოვი 420 დოლარს ახდევინებს მათ 1000 კუბურ მეტრ გზაში. უკრაინის მთავრობა ამ მაღალი ფასის სუფსიდირებას აკეთებს, იმიტომ რომ თუნდაც

პენსიონერს არ შეუძლია ამ ფასის დაფარვა და საბოლოო ჯამში მოსახლეობა გაზის ღირებულების მხოლოდ 20%-ს იხდის. სუფსიდირება რასაკირველია უნდა დასრულდეს. წარმოიდგინეთ, მთავრობამ მოსახლეობას უნდა უთხრას, რომ უფრო მაღალი ფასის გადახდა მოუწევს, ეს იმას ნიშნავს, რომ ყველას მოუწევს გაზის ეკონომიურად მოხმარება. ამიტომ დიდი ცვლილებები უნდა მოხდეს საზოგადოებაში.

საფრანგეთმა ევროკავშირი აიძულა, რომ ბიუჯეტის 15% ფერმერების სუფსიდირებაზე წასულიყო. საფრანგეთის მთავრობამ თქვა, რომ მისი ფერმერები მოდერნიზაციის სისტემას მხარს არ დაუჭერდნენ და უარს იტყოდნენ ახალ ტექნოლოგიებზე. ისეთ ქვეყანას, როგორც არის საქართველო, უნდა ესმოდეს, რომ მთავრობას მოუწევს უთხრას ადამიანებს, რომ რეფორმები ძვირი დაუჯდებათ.

იყო შეკითხვა, რა სახის მხარდაჭერას მიიღებთ ჩვენგან, ასევე 25 მაისის არჩევნებზე. ვშიშობთ, რომ მემარჯვენეები, ლეპენის პარტია ყველაზე ძლიერი იქნება ამ არჩევნებში. არის კავშირები შვედეთის მემარჯვენეებთან, უნგრეთთან, გერმანიასთან. ეს არის ანტიევროპული მიმართულების პარტია. მთავარი საკითხი ის არის, რომ ჩვენს მოსახლეობას ისეთი შეგრძნება აქვს, რომ ჩვენ ვიხდით სხვების საფასურს, რომ მათ ისედაც არა აქვთ საკმარისი პენსია და რატომ უნდა გადაიხადონ საბერძნეთის ხარჯები. ეს ქმნის პრობლემებს. პოლიტიკურ ელიტას გააჩნია პრობლემა, რომ ის სულ თავის მოსახლეობას ართმევს. არის ქვეყნები, რომლებსაც არ უნდა თავისი მოსახლეობის ხარჯზე სხვები აფინანსოს.

მოსახლეობა არ არის მზად კონფრონტაციაში შესასვლელად რუსეთთან. საუბარი არ არის სამხედრო კონფლიქტზე. ავღანეთის ომის გამო ჩვენი მოსახლეობა არ დაუჭერს მხარს სამხედრო ინტერვენციას და მოქმედებებს, ამიტომ ეს გამორიცხებულია და ეს რუსეთმაც კარგად იცის. ყველაზე ცუდი სიზმარი, რაც კი შეიძლება წარმოვიდგინო, არის ის, რომ ახალგაზრდა უკრაინელ სამხედროს აგზავნი რუსეთთან საზღვარზე. ორი ღამე სკაიპს არ მოვცილებივართ, იმის მოლოდინში, რომ კონფრონტაცია არ ყოფილიყო საზღვარზე რუსეთსა და უკრაინას შორის. შესანიშნავად ვიცით, რომ როდესაც რუსი სამხედროები შევლენ ქვეყანაში, იმის შანსი, რომ ისინი უკან დაიხევენ, ძალიან მცირეა. ამიტომაც ძალიან რთული გადაწყვეტილებებია მისაღები. ნამდვილად არ ვისურვებდი დღეს უკრაინის თავდაცვის მინისტრობას.

გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა თქვა, რომ არ ისაუბრებს სანქციებზე. მე მას ძალიან კარგად ვიცნობ. ეს არის ძალიან ჭკვიანი და ღირსეული ადამიანი. დარწმუნებული ვარ, რომ სჯერა, რომ თუ გინდა მოლაპრაკებები აწარმოო, სანქციების ენით ეს არ გამოვა. ჩემი აზრით, როდესაც კრემლს ელაპარაკები, ინსტრუმენტები, რასაც ფლობ, მაგიდაზე უნდა გეწყოს. სულ ამას ვამბობთ, ნამდვილად ვართ დამოკიდებული რუსეთის ნავთობსა და გაზზე, მაგრამ ჩვენი ფულიც ხომ მიედინება რუსეთის სახელმწიფო ბიუჯეტისკენ და შემდეგ ამ ფულით ისინი თავის სამხედრო პოტენციალს ზრდიან. ზამთარი თბილად გავატარეთ, სამი თვის მარაგიც გვაქვს. თუ სამი თვის განმავლობაში არ ვიყიდით მათგან [გაზს], კრემლი უფრო დაზარალდება ვიდრე ჩვენ, მათაც სჭირდებათ ჩვენი ფული. სანქციებიც პრობლემატური საკითხია. ვიმედოვნებ ისეთი ქვეყნები, როგორც არის ბალტიისპირეთის ქვეყნები და შვედეთი, უფრო თანმიმდევრულები იქნებიან, ვიდრე გერმანელი პოლიტიკოსები. გერმანიისგან მკაცრი პოლიტიკის მოლოდინი არ უნდა გვქონდეს.

ალბათ გერმანიის ბევრ მოქალაქეს გაუჭირდება რუკაზე მოძებნოს საქართველო, იმიტომ რომ შორსაა. თქვენ ევროპელებად გრძნობთ თავს, ჩვენმა მოსახლეობამ კი ჯერ კიდევ ვერ ისწავლა კარგად იმ ქვეყნების სახელები, რომლებიც ადრე საბჭოთა კავშირში შედიოდა და დღეს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებია. მე ყველაფერს ღიად ვამბობ. გინდათ, რომ სწრაფად შეხვიდეთ ნატო-ში, რათა თავი დაცულად იგრძნოთ, მაგრამ ამ მომენტში გერმანიისგან და სხვა ქვეყნებისგანაც ალბათ ასეთ მხარდაჭერას ვერ მიიღებთ, თუ გადაწყვეტენ, რომ ეს გარკვეულ რისკებთან იქნება დაკავშირებული. ასევე მინდა გითხრათ, რომ ძალიან კარგად უნდა მოემზადოთ რუსეთის მხრიდან ზეწოლისთვის, როდესაც ხელს მოაწერთ “ასოცირების ხელშეკრულებას”. ძალიან ბევრი ადამიანი მუშაობს რუსეთში და იმ ფულით ინახავს ოჯახებს სხვა ქვეყნებში. მზად უნდა იყოთ იმისთვის, რომ პუტინმა შეიძლება განაცხადოს, რომ ქართველებმა დატოვონ მისი ქვეყანა. ისედაც ემზარგო აქვთ დადებული თქვენს პროდუქციაზე. პოლონეთთანაც პრობლემები აქვთ ამ კუთხით. მზად უნდა იყოთ, რომ საკმაოდ რთული პერიოდი დაგიდგებათ. საკუთარ თავს უნდა დაუსვათ კითხვა, არის კი მზად ამისთვის მოსახლეობა და ნამდვილად უნდა ევროინტეგრაცია? მაინც ფრთხილად უნდა იყოთ.

**ნუკრი ყველაშვილი** - ბატონო ალექსი, როგორც ვიცით, ევროკავშირმა საქართველოს 20 მილიონი გამოუყო იმისათვის, რათა პოპულარიზება გაუკეთოს “აღმოსავლეთ პარტნიორობის” და ზოგადად, ევროინტეგრაციის იდეას. მაინტერესებს კონკრეტულად რის გაკეთებას გეგმავთ. ძალიან კარგია ეს დისკუსია რომ იმართება, მაგრამ რეგიონებში ძალიან მცირეა ინფორმაცია ამ საკითხებზე.

**ალექსი პეტრიაშვილი** - სამწუხაროდ არაზუსტი ინფორმაციაა, რომ 20 მილიონი გვაქვს იმ მიზნებისთვის, რომელიც გვინდა გამოვიყენოთ ჩვენი სტრატეგიით. საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის კომუნიკაციის სტრატეგია გვაქვს შემუშავებული არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ერთად. სამწუხაროდ ასეთ დიდსულოვნებამდე ჯერ ვერ მივედით, რომ 20 მილიონი ამ მიზნებისთვის იყოს გამოყოფილი. მაგრამ ის რესურსი, რაც იქნება ჩვენს ხელთ, მთავრობის მხრიდან იქნება გამოყენებული ამ მიმართულებით. მობილიზებული გვყავს ბიზნესმენებიც, თუმცა არ არის დიდი ინტერესი. თუმცა მათთან ურთიერთობის მეთოდებიც შეიცვალა. მათ კეთილ ნებაზეა დამოკიდებული, რამდენად აქვთ ჩვენი ქვეყნის ევროპეიზაციის სურვილი. კომუნიკაციის სტრატეგია სამოქალაქო საზოგადოებასთან, ბიზნეს-სექტორთან და დიპლომატიურ კორპუსთან ერთად, რომელიც არის საქართველოში, ერთობლივად ხორციელდება. გაწერილია ყოველი დღე, კვირა და თვე. შესაძლოა ეს საქმიანობა 20 მილიონის შემთხვევაში უფრო შესამჩნევი ყოფილიყო. ჩვენი ქვეყნის წამყვანი სატელევიზიო საშუალებებიც ასევე ითხოვენ დაფინანსებას ისეთი კეთილშობილი იდეისთვის, როგორც არის საქართველოს ევროპეიზაცია.

**დავით არაბიძე, განათლების ეროვნული კავშირი** - ძალიან მაინტერესებს რომელი ევროპისკენ მივდივართ. თქვენი მთავრობა 16 თვეა ხელისუფლებაშია და ევროპის საბჭოს სოციალური ქარტიის არც ერთი პუნქტის რატიფიცირება არ მოგიხდენიათ. კარგი, ვთქვათ ამისთვის ხარჯებია საჭირო. მაგრამ რა ხარჯები უნდა იმას, რომ შექმნათ სამმხრივი

კომისია და სოციალურ-შრომით საკითხებზე იმუშაოთ? ათეულობით მუშა შიმშილობს, მუხანძრეები შიმშილობენ, გაფიცვებია, თქვენ რას აკეთებთ?

თქვენი კოალიციის წარმომადგენელმა გააკეთა განცხადება, რომ სააკაშვილმა ყველა არჩევნები გააყალბა. მაინტერესებს მის მიერ 2008 წელს ჩატარებული პლემბისციტის შედეგებიც გაყალბებული იყო თუ არა. თუ არჩევნებს აყალბებდა, გამოდის, რომ პლემბისციტისც გაყალბებული იყო.

**მიშო ბოჭორიშვილი** - ახლახან მივიღე ორი ინფორმაცია. უკრაინელი მეგობრისგან მივიღე რუკა, რომელზეც ასახულია ის 17 ქვეყანა, რომელმაც ქმედითი დახმარება გაუწია უკრაინას. მათ შორის სამწუხაროდ არ არის საქართველო. და მეორე, იმასთან დაკავშირებით, რომ საქართველოს პარლამენტში პირველი მოსმენით ჩავარდა რეზოლუციის მიღება იმ პუნქტების გამო, რომლებიც ეხებოდა რუსეთთან გარკვეული შეზღუდვების შემოღებას და ქართული კონფლიქტების თემის წინ წამოწევას საერთაშორისო არენაზე. რას ნიშნავს ეს?

**ალექსი პეტრიაშვილი** - არის კონკრეტული საკანონმდებლო საკითხები, რომლებიც ჩამორჩება განრიგს. მხოლოდ ეროკავშირის კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის კუთხით განსახორციელებელია 300-ზე მეტი საკანონმდებლო ცვლილება და ეს ძალიან ინტენსიურ რეჟიმში უნდა განხორციელდეს. დღევანდელ ხელისუფლებას თუკი რამეში სდებენ ბრალს მისი ოპონენტები, ეს არის პოპულისტური ბიუჯეტის პოპულისტური დაპირებები - ბიუჯეტში 2,6 მილიარდი არის სოციალური დახმარებებისთვის, გაიზარდა ჯანდაცვისთვის გამოყოფილი თანხები, ასე რომ არა მგონია ადეკვატური იყოს თქვენი ბრალდება.

შეიძლება ვერ მოხერხდეს შეთანხმება პარლამენტში და ძალიან გულსატკენი იქნება, იმიტომ რომ ეს არის თემა, რომელიც უნდა შეთანხმდეს. ამ განცხადებაში დემონსტრირებული უნდა იყოს ერთსულოვნება. მე მგონი ახლა არ არის იმის დრო, რომ ამა თუ იმ კონკრეტული პუნქტისთვის ვერ შედგეს შეთანხმება.

რუკასთან დაკავშირებით - სამწუხაროდ დრო აღარ გვაქვს, თორემ სიამოვნებით განვიხილავდი, რა ქმედით დახმარებაზეა საუბარი, რა კონკრეტული ნიშნით და ვის მიერ იქნა ეს რუკა შედგენილი და შესაბამისად ბევრი სადავო საკითხი გამოჩნდებოდა.

ჩვენს ხელისუფლებაში მოსვლას ძალიან საეჭვოდ დაემთხვა გაფიცვების უცაბედი აფეთქება. ეს არის ნათელი დადასტურება იმისა, რომ დღეს ქვეყანაში შეიძლება გაიფიცო და ამის გამო არ ამოყო თავი ციხეში.

რაც შეეხება პლემბისციტის შედეგებს, ამას ყოველთვის ხმამაღლა ვამბობ, რომ საქართველოს მოსახლეობის 75% მაშინ მხარს უჭერდა საქართველოს ნატო-ში გაწევრიანებას. დღეს ეს პროცენტი საბედნიეროდ გაზრდილია. ძალიან დიდი იმედი მაქვს, მიუხედავად იმ სირთულეებისა, რომლებიც არსებობს გამხოლოებულ სკეპტიკოს ქვეყნებში, საქართველო განუხრელად განაგრძობს სვლას ევროკავშირისა და ნატო-ში ინტეგრაციისკენ.

**თამარ გურჩიანი** - ყველას დიდი მადლობა მობრძანებისთვის. დიდი მადლობა ჩვენს სტუმრებს, რომლებიც ორ საათზე მეტ ხანს პასუხობდნენ თქვენს კითხვებს და წარმოგვიდგინეს მართლაც მნიშვნელოვანი და საინტერესო მოხსენებები.